

zvířat nějaké etnikum, na než máme spadenou, nebo pro jedno-
duchost takové, jehož řeči sebedemné nerozumíme, třeba Finy.
„Člověk mluví, Fin vydává neartikulované zvuky ... člověk je
bytostí světa, Fin je chudý světem ... člověk myslí, Fin pouze
prací podobnou činnost ... člověk je nezávislý na prostředí, Fin
je svým severským prostředím plně determinován...“ Snad není
třeba dále komentovat... Koneckonců i u lidí téhož etnika mů-
žeme soudit pouze *per analogiam* se sebou samými, že skutečně
myslí a rozumějí zvukům, které vydávají. Neexistuje experiment,
který by s poslední jistotou potvrdil, že vnitřní svět jiných osob
(něku-i dokonce zvířat) je nějak podobný našemu a nejedná
se o rafinovaný mechanismus představující pro nás „černou
skříňku“. Dobře to ilustruje stará čínská vyprávěnka o mistru
Čuangovi a jeho příteli, kteří stáli na mostě přes bystřinu a sledo-
vali vyskakující ryby. Jeden z nich prohlásil, že ryby se ze studené
a proudící vody radují. Druhý to negoval argumentem, jakže to
může vědět, není-li sám rybou. První mu opáčil, co může jeho
druh vědět o jeho vědomostech a vnitřním životě, není-li jim
samým (též v kapitole *Homage à A. E. Brehm*).

Je fascinující, jak malý pozorovací talent měla většina
myslitelů, kteří nám nějakou podnes zvuknou definici rozdílů
mezi člověkem a zvířetem zanechali. Je s podivem, že si zřejmě
žádné zvíře, ani obřigátního kocoura či psa, v životě neprohlédli
a že exemplárním jsoucnem člověka je jim intelektuál, lépe řečeno
oni sami, ač se to stýdí nahlas říci (například děti se do „filoso-
fických“ definic člověka tradičně nevejdou, předliterární etnika
také ne, v poslední zbyvá Mistr se svými žáky jako kvintesence
člověčenství – i filosofie je velmi mocná mocenská rozřadovací
metoda, kdo je vlastně „plnohodnotný“ člověk a kdo ne, za okoli-
ností i cesta k „odceňování“ jiných, podle čehož pak jsou trak-
továni, nebo tomu ještě lépe sami uvěří a chovají se podle toho).
Tato kniha by neměla být podobných výroků pomazaných hlav
o rozdílech člověk/zvíře kompletním klasobraním, ale buďž
připomenut jako *pars pro toto* například Georges Bataille (1973):

zvíře je zcela pohlceno prostředím, „jako voda ve vodě“ (to je
zajisté předmětem víry), nezná „úzkost“ (to mnohý člověk, ať
už úplně otupělý, či naopak silně věřící, také ne), lev zabíjí kořist
sklidem (toto bývá o šelmách často tvrzeno, někdy i biology: přál
bych jim někdy vidět lovčího lva v savaně, kolik je v tom divoké
vášně – kunovité šelmy se dostávají zrovna do extáze a v případě
hojně kořisti se doslova „zpijejí“ krví: autor oboje viděl), zvíře za-
bíjí bez výčitek, člověk ne (řezník na rozdíl od intelektuála také),
člověk potravu upravuje, zvíře ne (algonkinská předzdivka Inuitů
„Eskimo“ znamená „pojídáči syrového masa“, „zrnožraví mravenci
naopak obilky trav předklíčují a pak složitě žvýkají...). Exemplár-
ním jsoucnem zvířete je vždy mnohem spíše vůl v zápězi nežli
řekněme vlk v lese. Naštěstí nemáme přístup k tomu zjistit, zda
a co soudí například vlci o místě a úloze vlka v kosmu či o tom,
odkud vlci přišli a kam krácejí...

Jistě je svým způsobem relevantní argument o „ahistoričnosti“
zvířat (například Nietzsche, 1874), pro medúzy to jistě platí beze
zbytku: těm vyšším ale naprosto nelze upírat vlastní individuální
historii, paměť a schopnost dosahovat k některým vzpomínkám
a prakticky je využívat – navíc tam, kde existuje péče o mláďata,
existuje ve větší či menší míře kulturní tradice zpěvu, loveckých
technik, varování před nebezpečím atd. Je ovšem pravda, že gibbon
se historickou minulostí gibbonstva, ba ani své tlupy jistě neobírá
a nechodí z této přičiny ani do knihoven. Gibbon v korunách pra-
lesa prostě „giboní“.

Náš vnitřní svět, napojený smysly na vnější prostředí, se
pochopitelně do značné míry liší od vnitřního světa jiných tvorů.
Von Uexküll (1909) zavedl pro tento živočicha obklopující „sub-
jektivní“ svět termín *Umwelt* (který dále dělí na „svět vnímání“,
Merkwelt, a „svět konání“, Wirkwelt) a demonstroval její záměrné
na příkladu tvora od člověka velmi odlišného, a sice klíštěte
(s naprostou převahou chemorecepce a termorecepce). V českém
prostředí je tomuto tématu věnován například sborník *Umwelt*
(Kleisner a Klíková, 2006). Jiné živočišné druhy pochopitelně
vnímají i jiné aspekty světa (dálková termorecepce, elektrická